

EU i fokus

Lärarhandledning

EU I FOKUS

Om programserien

EU i fokus är en serie i fyra avsnitt för gymnasiet. I programserien behandlas flyktingpolitik, demokratifrågor, lobbyism och EU-samarbetets för- och nackdelar. Genom intervjuer med politiker, forskare, lobbyister, aktivister och privatpersoner i olika länder presenteras olika perspektiv på viktiga frågor inom EU.

Seriens avsnitt är femton minuter långa och har följande rubriker:

1. In eller ut ur EU?
2. EU och demokratin
3. Asylpolitiken
4. Lobbyism

Förutom lärarhandledning finns även programmanus att ladda ned.

Fler UR-program om EU

- *Fatta EU* (2019), TV-serie i tre avsnitt (Grundskola 7–9).
- *Vem bestämmer vad? – på lätt svenska* (2014), TV-serie med animerade filmer, avsnitt 1 ”EU” (Grundskola 7–9)
- *Bildningsbyrå EU* (2014), radioserie i nio avsnitt (Folkhögskola/Studieförbund).

Mål och syfte

Programserien *EU i fokus* belyser hur EU:s demokratiska och politiska system fungerar.

Genom att sätta fokus på de utmaningar som EU-samarbetet står inför får eleverna kunskaper om mänskliga rättigheter, påverkansmöjligheter och om vikten av ett fungerande europeiskt samarbete för att kunna ta hand om flyktingar. Serien kommer ge dina elever kunskaper om olika för- och nackdelar med ett EU-medlemskap samt om vilka medel EU kan ta till när medlemsstater inte lever upp till de demokratikriterier som unionen har satt upp. I mötet med aktörer inom olika områden och med olika uppfattningar tränas förmågan att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv.

Programmen kan användas som en introduktion till avsnittet EU eller som ett komplement till din egen undervisning.

Kopplingar till läroplanen

Programmet och lärarhandledningens övningar knyter an till följande i det centrala innehållet i ämnet samhällskunskap för gymnasiet (kurserna 1a1, 1a2, 1b, Internationella relationer):

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.
- Presentation i olika former, till exempel debatter, debattinlägg och rapporter.

GY11, Läroplan för gymnasieskolan

Om lärarhandledningen

I programmen slungas vi direkt in i aktuella frågor som rör EU. Därför kan det vara bra att – innan ni tittar – aktivera elevernas förkunskaper, till exempel genom en snabb brainstorm om det aktuella ämnet eller genom att studera de begrepp som förekommer i programmet (se nedan om att arbeta med begrepp). Varje avsnitt avslutas med en fråga som blir en naturlig start för diskussioner i klassrummet.

Till varje avsnitt i serien finns en specifik handledning som innehåller:

1. en beskrivning av avsnittets innehåll
2. en lista med centrala begrepp från avsnittet
3. en inledande fråga som syftar till att aktivera elevernas förkunskaper i ämnet
4. diskussionsfrågor utifrån avsnittets innehåll
5. förslag på fördjupningsuppgifter

Att arbeta med begrepp

Programmen i serien *EU i fokus* innehåller en mängd olika begrepp och uttryck som är betydelsebärande och centrala för elevernas lärande. För att skapa förförståelse kan det vara bra att inför varje avsnitt låta eleverna arbeta med ordlistan som innehåller centrala begrepp från avsnittet. Beroende på hur långt dina elever har kommit i sin språkutveckling kan ni arbeta på olika sätt.

INNAN NI TITTAR:

- Välj ut de ord som du tror att dina elever behöver förbereda sig med inför tittandet.
- Gå igenom orden tillsammans. Vilka är nya för eleverna? Vad betyder de? Vad skulle de kunna betyda? Låt gärna eleverna gissa sig till betydelsen.
- Kom tillsammans på meningar där orden ingår så att de får ett passande sammanhang.
- Hitta synonymer till orden.
- Ta hjälp av orden före tittandet för att fundera över vad programmet kan handla om.

EFTER NI TITTAT:

- Titta på orden igen. I vilket sammanhang användes orden?
- Använd orden för att repetera och sammanfatta avsnittets innehåll, muntligt eller skriftligt.

AVSNITT 1: IN ELLER UT UR EU?

Om avsnittet

Av Europas 45 länder är 28 stycken med i EU. Åsikterna går dock isär om unionens för- och nackdelar. I Storbritannien träffar vi svenska Madelene som berättar om sina känslor kring omröstningen angående Brexit. Vi träffar även Paul som arbetade för ett utträde ur EU. I Albanien är situationen en annan. Där har man startat förhandlingar om ett EU-medlemskap. Vi träffar Kristi som berättar om varför det skulle vara ett historiskt ögonblick om Albanien blev medlemsland i unionen.

Centrala begrepp

Populistvåg
Nationalism
Antiglobalism

Migration
Fria rörligheten
Inre marknaden

Östutvidgningen
Stödsystem
Rättsstat

Demokratiskt underskott
Mänskliga rättigheter

Innan ni tittar

Vilka europeiska länder är inte i medlemsstater i EU? Varför inte?

Att prata om efteråt

1. Varför vill Albanien gå med i EU och varför vill Storbritannien gå ur?
(Frågan som avslutar programmet)
2. En engelsman som blir intervjuad på gatan säger att det i England är folket som röstar och i EU bara politikerna. Vad tror ni att han menar med det?
3. Madeleine säger att hon efter Brexitomröstningen inte längre känner sig välkommen i Storbritannien. Varför det, tror ni?
4. Kristi från Albanien känner sig som en europé (och Albanien är en stat i Europa) men i en passkontroll på en flygplats i Italien blev han ändå visad till kön för icke-européer. Varför blev det så?
5. Diskutera EU-medlemskapet utifrån aspekter som grupptillhörighet och identitet.

Fördjupning

ROLLSPEL: DEBATT FÖR/MOT EU

Låt eleverna fördjupa sig i argument för och emot Sveriges medlemskap EU. Dela upp klassen i två grupper där den ena gruppen får fokusera på argument för och den andra på argument mot.

- Båda sidor får i uppgift att samla argument från andra källor utifrån källkritiska principer. Eleverna kanske inte själva håller med om ståndpunkten i den grupp de tilldelats. Här gäller det att ändå vässa sina argument, ikläda sig rollen av förespråkare och vara beredd på motståndarnas argument.
- Varje sida väljer 2–3 språkrör som i en avslutande debatt får framföra sina argument.
- Avsluta med att diskutera hur det gick att leta fakta i frågan och – nu när eleverna kan träda ur sina roller i debatten – vad anser de själva i frågan och vad anser de om de olika sidornas argument?

ANDRA ÄMNEN FÖR FÖRDJUPNING

- Ta reda på mer om EU:s krav på nya medlemsländer och hur det går till när ett land går med i EU.
- Hur är situationen just nu i Storbritannien? Efter Brexitomröstningen – hur går diskussionerna?
- Hur är situationen just nu i Albanien? Var befinner de sig i processen att bli medlemmar i EU?
- Vad innebär begreppet ”Östutvidgningen”?

AVSNITT 2: EU OCH DEMOKRATIN

Om avsnittet

EU bildades efter andra världskrigets slut. Då ville staterna i Europa bevara freden genom ekonomiska och demokratiska samarbeten. Just den demokratiska aspekten har alltid varit viktig för EU och regleras idag i Lissabonfördraget och i EU:s grundläggande stadgar. Vad händer om medlemsländer börja bryta mot de demokratiska värderingarna? I Ungern träffar vi Sara som arbetar på ett nedläggningshotat universitet och ungdomar som berättar om hur skolmaterial har förändrats på senare tid.

Centrala begrepp

Pressfrihet	Lissabonfördraget	Konservativ samhällssyn	Auktoritärt
Yttrandefrihet	Rättsväsende	Suveränitet	Gemensamma värderingar
Vänstertidning	Massmedia	Samhällssyn	Sanktioner
Demokratiindex	Kunskapsproduktion	Världsbild	Korruption
Rättsstatsprinciper	Migration	Rösträtt	Allmänna val
Minoritetsrättigheter	Solidaritet	Majoritet	
Akademisk frihet	Fosterlandskärlek	Demokratiska principer	
Nedmontering	Högernationalistiskt parti	Diktatur	

Innan ni tittar

Diskutera: Är alla medlemsstater i EU demokratier?

Att prata om efteråt

1. Vilken makt ska EU ha över medlemsstaternas demokratiska styre? (Frågan som avslutar programmet)
2. Vad innebär det att ett land är demokratiskt?
3. Ge exempel på hur Ungerns demokrati har försvagats. Utgå från områdena kunskapsproduktion, rättsväsende och massmedia.
4. Diskutera begreppet "fosterlandskärlek" utifrån demokratiska och historiska aspekter.
5. Repetera EU:s historiska bakgrund – varför bildades EU?
6. Vad händer när en medlemsstat bryter mot de demokratiska värderingarna? Vilka medel kan EU ta till?
7. Den politiska aktivisten Marton Gulyos säger att även om en medlemsstat på ytan ser ut att vara en demokrati med allmänna val till exempel, så kan det i praktiken vara en förtryckande regim. Förklara hur det kan vara så.
8. Diskutera statsvetaren Sara Svenssons dilemma: protestera mot regimen genom att lämna Ungern eller stanna för att bidra med en annan röst. Vad är bäst tror ni?
9. Fidesz har starkast stöd utanför städerna. Varför då tror ni?

Fördjupning

ÖVNING: TAL FÖR DEMOKRATIN

Skriv ett manus till ett anförande i Europaparlamentet. Använd begreppen i listan ovan och argumentera för vikten av fungerande demokratier i Europa.

ÖVNING: ATT MÄTA DEMOKRATI

- Granska organisationen Freedom house. Vilka står bakom? Hur går undersökningarna till, som resulterar i deras demokratiindex? Ta reda på exempel på frågor som ställs till varje land.
- Eleverna får sedan i par eller mindre grupper välja länder i Europa och fördjupa sig i fakta från Freedom house. Sammanfatta och sammanställ ett underlag som ni kan redovisa för resten av klassen.

ANDRA ÄMNEN FÖR FÖRDJUPNING

- Artikel 7 i EU-fördraget
- Hur ser situationen ut i Ungern just nu? Ta reda på de senaste nyheterna från utvecklingen i Ungern och ta reda på mer om regeringspartiet Fidesz och dess ledare Viktor Orbán.

AVSNITT 3: ASYLPOLITIKEN

Om avsnittet

År 2015 flydde det över en miljon människor till Europa. Många har idag fastnat i flyktingläger i framför allt Grekland och Italien. I Grekland träffar vi Abdullah som har flytt från Syrien. Vi besöker flyktingläger och möter hjälparbetare som berättar om hur EU:s flyktingpolitik påverkar flyktingar i Grekland.

Centrala begrepp

Dublinförordningen	Interna gränser	Migranter	Ekonomisk solidaritet
Asyl	Uppehållstillstånd	Sanitetsförhållanden	Självförsörjande
Asylansökan	Undermåliga bostäder	Medmänsklighet	Klimatflyktingar
Flyktingläger	Mänskliga rättigheter	Privata organisationer	Moralisk fråga
Migrationspolitik	Yttrandefrihet	Hjälporganisationer	
EU:s funktionsfördrag	Inhuman behandling	EU som institution	

Innan ni tittar

Vad känner ni till om EU:s flyktingpolitik?

Att prata om efteråt

1. Varför är det så svårt för EU att ha en fungerande asylpolitik? (Frågan som avslutar programmet)
2. Vad innebär Dublinförordningen? Vad anser ni om det systemet?
3. Bör alla medlemsstater ta lika stort ansvar för flyktingmottagandet? Diskutera till exempel utifrån ekonomiska och geografiska aspekter.
4. Vad borde EU göra för att undvika att många flyktingar "fastnar" i till exempel Grekland?
5. Vad innebär ekonomisk solidaritet?
6. Hur påverkar den ökande främlingsfientligheten EU-samarbetet?
7. "Ett annat problem är att vi till viss del har blivit gamla nyheter" berättar hjälparbetaren i Grekland. Vad menar hon med det?
8. Vilket ansvar har medier i dessa frågor?
9. Klimatflyktingar tros vara en kommande utmaning för EU:s flyktingmottagande. Hur tänker ni att EU kan bli bättre förberedda inför flyktingströmmar?
10. Diskutera EU:s flyktingpolitik utifrån moraliska aspekter.

Fördjupning

SKRIVÖVNING: DEBATTARTIKEL/INSÄNDARE

Låt eleverna välja mellan följande perspektiv:

- Föreställ dig att du är EU-parlamentariker som är kritisk mot EU:s asylpolitik. Skriv en argumenterande text i form av en debattartikel där du använder dig av begreppen i listan ovan.
- Föreställ dig att du är sönderarbetad hjälparbetare på en flyktingförläggning i södra europa. Skriv en argumenterande text i form av en insändare till en tidning där du använder dig av begreppen i listan ovan.

ANDRA ÄMNEN FÖR FÖRDJUPNING

Hur ser situationen ut idag på följande platser och länder, som kraftigt påverkades av flyktingkrisen 2015:

- Gränskontrollen i Malmö
- Grekland
- Italien

AVSNITT 4: LOBBYISM

Om avsnittet

I Europaparlamentet jobbar 751 politiker och ca 7500 tjänstemän, men det finns också tusentals lobbyister som varje dag försöker påverka politikernas beslut. Vi får träffa Kalle som arbetar som lobbyist i Bryssel för den svenska nykterhetsrörelsen IOGT. Vi träffar även Jacob som arbetar för ett konsultlobbyföretag. Vi tar också reda på vad våra svenska politiker tänker kring lobbyism.

Centrala begrepp

Lobbyister	Branschförbund	Konsekvensanalyser	Klienter
Påverka	Seminarium	Sakinformation	Inflytande
Storföretag	Lagstiftning	Sakområden	Konsultlobbyföretag
Allmänintresset	Hjärtefråga	Expertis	Genomslag
Politisk sekreterare	Nykterhetsrörelsen	Utläppsrätter	Sunt förnuft
IOGT-NTO	Påverkansarbete	Parlamentariker	Beaktning
Aktörer	Mellanvalsdemokrati	Lobbymöte	Underdogsituation
Frivilligorganisationer	Tjänstemän	Konsultfirmor	
Myndigheter	Folkvalda	EPPA (European Public Policy	
Regioner	Information	Advisers)	

Innan ni tittar

Vad känner ni till om lobbyismen inom EU?

Att prata om efteråt

1. Vilka risker och fördelar kan du se med lobbyism? (Frågan som avslutar programmet)
2. Hur kan man enkelt uttrycka vad lobbyism är?
3. Varför tror ni att det anses mest effektivt för lobbyisterna att vara på plats i Bryssel?
4. "Lobbyism och påverkansarbete är en naturlig del i mellanvalsdemokratin", säger Kalle Dramstad. Vad betyder det?
5. Konsultlobbyföretag – vad innebär det?
6. Vad tycker politikerna, som intervjuas i programmet, om lobbyism?
7. Två citat ur programmet: "Pengar ska inte kunna köpa makt som det gör idag.", säger vänsterpartisten Malin Björk. "Pengarna styr i allra högsta grad" säger forskaren Camilla Nothhaft. Diskutera pengar, makt och politik!
8. Kan ni komma på ett alternativ till lobbyismen? Skulle det vara bättre för demokratin? Motivera!
9. Vad tror ni krävs för att kunna arbeta som lobbyist?

Fördjupning

ÖVNING: AKTUELLT I BRYSEL

Låt eleverna ta reda på aktuella frågor som diskuteras inom EU just nu. Fundera över vilka intresseorganisationer och företag som kan vara inblandade i dessa frågor. Alternativt, välj en intresseorganisation eller ett företag och ta reda på hur de försöker påverka EU:s lagstiftning.

ÖVNING: PÅVERKA!

Klassen delas in i grupper om 2–4 personer.

- Välj en politisk fråga som intresserar och engagerar er.
- Är det en fråga som gäller Sverige främst eller är det idé att försöka påverka på EU-nivå?
- Fundera över vilka vägar ni kan gå för att påverka lagstiftningen inom ert ämne.
- Gör en handlingsplan nationellt och internationellt för hur ni ska gå tillväga.
- Presentera era handlingsplaner för varandra.
- Diskutera chanserna för de olika grupperna att kunna påverka lagstiftningen i Sverige och/eller EU. Ge varandra tips på hur ni kan revidera era handlingsplaner.